

SKRIVA RÖTT!

Författaren Jonas Brun arbetar i många genrer. Romanen och poesiöversättningen. Men först och främst är han poet. I sin fjärde diktsamling Röda bok odlar han omsorgsfullheten i hela dess mångtydiga vidd. Viktor Anders förundras över dikternas förmåga stanna emellan, i det ömsinta och ambivalenta, i kärlekens häpnad och lust.

År 1961 publicerade New York-poeten Frank O'Hara den korta texten "Personism: a manifesto". Där proklamerar han med glimten i ögat en särskild syn på poesin. Anslaget låter sig beskrivas med typiska adjektiv för New Yorkskolans diktande: vardagligt, slängigt, urbant. Men det "personismen" framför allt ger sig in i är frågan om diktens legitimitet, vilken förankras som mellanmänsklig snarare än litterär, "the poem is at last between two persons instead of two pages", som O'Hara skriver. I sitt efterord till O'Haras *Lunchdikter*, utkommen på svenska 2015, framhåller författaren Jonas Brun följande om den poesi som manifestet spårar: "På sätt och vis är det en klassisk hållning, det är en dikt som besjunger. Dikten är med andra ord något mycket subjektivt och nära, samtidigt som den är lekfull och tillfällig."

I en mening – en jag gärna läser – står O'Hara och Brun ganska nära varandra. När jag läser dem tänker jag på förundran. Inte upphöjning eller idealisering, utan inbegripen och rörlig häpnad, en lättsint och mild känsla i förbindelse med allvar. Detta gäller för Brun i synnerhet den nyutkomna diktsamlingen *röda bok.*, utgiven av Pequod Press. Dikterna är kärleksfulla och på ett tydligt sätt *till* för någon.

Bruns diktande kan ofta lokaliseras i särskilda spänningsfält, i närmast omöjliga dubbla tillstånd. De slits mellan bejakelse och negation, tillit och tvivel. Att säga ja eller nej till världen, vilja försoning men känna varje begrepp skava, att vila en stund, glädjas, förundras, sen tvivla igen. Där är de, ständigt

sårbara och med en svårbestämbar ton som rymmer både vördnad och skräck inför denna belägenhet. Så också i *röda bok.*, men på ett delvis nytt vis. Här sker en kalejdoskopisk utforskning av just förundran, förtröstan och affirmation. Brun dyker in i kärlekens rödhet, dess eld, hela dess slitna bildvärld, och frammanar en röst som stämmer i skalan mellan ovan nämnda binäriteter, men som också överskrider deras schema genom sin tillvändhet. Det mest påtagliga greppet är interpunktionen. Brun spränger in en stor mängd punkter rakt igenom dikterna.

**att. i hetta. kippa. efter.
andan. att om. stora.
hävning. om rodnandet.
räv. och grävling. om.
andningen. och. stamning.
ska röda boken. rymma.
sådant som väl. egentligt.
bara. kan sägas. i musik.**

Fragmenteringen har en mångtydig verkan. Rytmer bryts upp och frekvenser störs. Samtidigt möjliggör den ett nytt flöde, där läsningen syntetiseras efter andra linjer. Dessa två aspekter – den hindrande och den upplåtande – är i verkan på samma gång. Dynamiken mellan stoppet och rörelsen svarar hos Brun också mot relationen mellan andning och stamning. Att det är avståndet mellan människan och världen, språket som brist, som utgör en stor del av diktsamlingens ärende blir tydligt här. Det går att läsa samman punkternas brott med stamningen, som ju utgör ett tvekande i en mycket konkret form. Samtidigt är tal både andning och stamning, eller mer korrekt: vissa moment i stamning är del av talandet. Brun vågar kanske vila en stund i denna syntes, men han skriver aldrig över stamningens smärta utan bibehåller hela tiden tvetydigheten och skillnaden:

**sätter. tal.
i halsen.
överfart. mellan.
andningen.
och stamningen.
står. på var sida.
kring.
ljuvt välvda.
struphuvud.**

Samma dubbelhet präglar dikternas stora tillit och kärlek. Jag skulle vilja kalla *röda bok.* för omsorgsfull, i den mening att den vågar ge sig i kast med kärleksdiktandets medfarna metaforik. Rosen finns här, elden också. Dikterna

blir en utforskning av kärlekens röda, var den börjar. Brun gör röd, kan man säga, redan på första sidan bränns det:

**snö. ligger lagd. ja.
döden finns. liksom.
stor. skönhet båda.
ska låta tala. om.
sig nu. när tid.
är att skriva. röda.
boken. känna hur.
den redan. bränner.**

Det rör sig, tänker jag, om att ta sig an en kliché för att se om en viss uppmärksamhet, en förundran eller förvåning, kan förskjuta den uttömda bildens innebörd bort mot en erfarenhet som faktiskt motsvarar – eller övertrumfar – styrkan i den kärlek metaforen haft anspråk på att förmedla. Detta gör Brun med bravur. Känslorna upptar och riktas mot flera figurer: en mor, ett du, men också ”räv” och ”grävling”. Räv och grävling blir ömsinta namn och deras erotiska möten kläs i artspecifik etymologi: de tumlar och bökar, gräver ”i grävlingshjärtats djupa. röda kräva.” Här sker samma förskjutning fast med klichén om djuriskt sex. Det är inte det lätt zoologiska språk som Brun tog sig an i romanen *Det amfibiska hjärtat* från 2009 som hörs här, men det ljuder på ett liknande vis av längtan. Framför allt inskjuter det en liten dos ivrighet i samlingen. Här uppdragas då Bruns affinitet med O'Hara. Brun är förstås mildare, inte lika översvämmande, och det passar honom bra. Han skulle nog inte skriva något som O'Haras ”Steg”, en fantastisk eskapad där diktjagets kärleksyster målar hela New York innan den zoomas in i de avslutande raderna:

**åh herregud det är underbart
att kliva ur sängen
och dricka för mycket kaffe
och röka för många cigaretter
och älska dig så mycket**

Men att Brun ändå vågar införliva iver och begär gör gott: de fungerar väldigt bra i punkternas stopp/flöde, förmedlar både lustens lätthet och dess tyngd. Ambivalensen bibehålls och det är just därför som modet och förtroendet kan framträda. I sitt arbete trots och genom bristen skriver Brun fram en slags hoppfull ovisshet, där omöjligheten att helt omfatta *hur* ett begrepp brister – och därmed att helt döma ut det – låter diktjaget lugnas snarare än förgås av begreppets ständiga skillnad. Språkets brist blir inte bara otillräcklighet utan framför allt det ofattbara, vilket möjliggör häpnaden och lusten:

lamé. skulle vilja äga.
plagg. av guldlamé.
men vad. är ens. lamé.
det är ett läte. i mitt.
huvud. har själv. inte.
satt ditt. det ljudet.
ett märke. och ett stycke.
av glänsande. lamé. hur.
underligt. det ljuder. vad.
annat. finns att önska än.
lamé. få klä sig. i gyllene.
djurs. laméljudande fäll.

Att Brun går via ljudet här är viktigt att notera. Det auditiva har en betydande roll i hans diktning, till exempel i debutdiktsamlingen *Ett barn av Gud/Det här är platsen* från 2006, där ljud beskrivs som plats: en rumslig utsträckning att bebo eller stängas ute från och som finns ”insamlad och anrikad / till en våglängd och ett namn.” Jämför gärna detta med talet till en modersgestalt i *röda bok*..

mor. ditt ljud.
finns hos. mig.
ännu när du.
en gång. ska.
inte. mera tala.

Kan man vara i skillnaden, där emellan? Går det över huvud taget att vara någon annanstans? Frågorna framhävs när jag läser interpunktionens verkan i *röda bok*. i ljuset av omsorgsarbetet. Därtill syns en kontinuitet med den föregående diktsamlingen *Gestaltlagarna* från 2015, där Brun utgick från den mänskliga hjärnans förmåga att foga samman "disparata fenomen" till helheter. Här fragmenteras då själva dikten till delar. Men det är inte bara så att punkter infogats i en annars tydlig sentens. Ordföljderna är oberäknliga och vissa ord visar sig vara bara snarlika de man förväntat sig på ett särskilt ställe. Alltså krävs en uttolkning, en uppmärksamhet, en läsning som fogar samman, och denna läsningens möjligheter är mångfaldiga. Därmed förmår Brun påvisa meningsuttydningens vanor och regler – gestaltlagar, om man vill – men också dess instabilitet, diktens potential till överraskning och kritik.

Omsorgen går då åt två håll, man skulle kunna säga att dikten blir verkligt personistisk. Horisonten mot läsaren blir en parallell till den övergripande tematiken. Att klara sig mitt i bristens skillnad framträder som avhängigt ett växelspel mellan flera, och mellan tilltro och förundran: att i sitt smärtefyllda kaotiska tal lappas samman, koherent men inte alltid konsekvent, inte efter lagen utan i förvåning och överraskning. Att för varandra bli hela men ogripbara. Omsorg blir det allra tydligaste stråket i diktsamlingens röd, dess kärlek. Skörheten i dikterna – med närheten till förlust, död och sorg – både

utgör och kräver omtanke. Om talet, skriften, läsningen. Uttolkning kan nog inte likställas med omsorg, men kanske kan man tänka sig att omsorg alltid måste vara tydande. Jag ställs till sist inför min läsnings våld och försorg – de scheman jag upprättat, vad jag (o)möjliggjort – vilket bara är att ännu en gång ställas inför dikten. I *röda bok*. förankrar Jonas Brun kanske inte dikten mellan två människor, men han låter den i alla fall sväva där, just för stunden.

Lyrik

Röda bok.

Jonas Brun

Pequod press, 2017

Författarfoto: Johan Fredin-Knutzén